Lakivaliokunnalle

Lapin käräjäoikeuden lausunto

Lakivaliokunta 20.2.2026, K 20/2025

Hallituksen kertomus kielilainsäädännön soveltamisesta 2025

Hallituksen kertomuksesta Lapin käräjäoikeuden aluetta koskee lähinnä saamen kielten osuus, joten Lapin käräjäoikeuden lausunto on annettu saamen kielten osalta.

Kertomuksessa on pohdittu käräjäoikeuksien rakenneuudistuksen vaikutusta kielellisten oikeuksien toteutumiseen. Lapin käräjäoikeuden alueelta on lakkautettu Sodankylän kanslia, mutta Sodankylässä on edelleen istuntopaikka. Istuntopaikkoja on myös Inarissa ja Kittilässä.

Lapin käräjäoikeuden käsityksen mukaan Sodankylän kanslian lakkauttamisella ei ole ollut vaikutusta kielellisten oikeuksien toteutumiseen. Lapin käräjäoikeuden henkilökunnassa ei juurikaan ole saamen kieliä varsinaisesti osaavia henkilöitä. Sodankylän kanslian lakkauttaminen ei kuitenkaan ole tähän vaikuttanut, tilanteessa ei ole tapahtunut olennaisia muutoksia.

Saamenkielisten oikeudet oikeuskäsittelyissä turvataan käyttämällä tulkkeja ja käännöksiä.

Mikäli jutun asianosaisen osoite on saamelaisalueella (Utsjoki, Enontekiö, Inari, Sodankylä/Vuotso), asiakirjojen mukaan laitetaan Oikeus saamen kielen käyttöön –lomake. Lomakkeella kerrotaan kaikilla saamen kielillä ja suomeksi, että asianosaisella on omassa asiassaan tai asiassa, jossa häntä kuullaan, oikeus käyttää äidinkieltään. Lisäksi pyydetään ilmoittamaan, mikäli henkilö haluaa käyttää asiassa saamen kieltä ja mikä saamen kielistä on hänen äidinkielensä.

Tulkkaus istunnoissa ja asiakirjojen käännökset on pääosin saatu järjestymään varsin hyvin. Lapin käräjäoikeus on tässä hyödyntänyt Saamelaiskäräjien sivuilta saatavia tietoja eri saamen kielen tulkeista. Esteellisyydet tai käännöstyön laajuus ovat joissakin tilanteissa tuoneet haasteita, mutta tulkkaus ja käännökset on aina saatu järjestymään.

Käräjäoikeus näkee hallituksen kertomuksessa esille nostetun mahdollisen oikeustulkkikoulutuksen hyvänä ja kannatettavana asiana.

Kertomuksessa on nostettu esille myös kokemukset siitä, että esimerkiksi huoltajuusasioiden käsittelyssä saamelaislasten kielellisiä ja kulttuurisia oikeuksia ei aina olisi huomioitu riittävästi. Käräjäoikeus pyrkii näissäkin asiaryhmissä asiaa ratkaistessaan ottamaan aina huomioon kaikki asian ratkaisemiseen vaikuttavat eri seikat. Kertomuksessa on pohdittu koulutuksen järjestämistä. Käräjäoikeus suhtautuu koulutuksiin ja tiedottamiseen ylipäätään myönteisesti.

Varsinaisia tilastoja meillä ei ole saamen kielen tulkkauksen ja käännösten määristä Lapin käräjäoikeuden jutuissa. Käsittelijöiden kokemusten perusteella määrät eivät kuitenkaan ole kovin suuria suhteutettuna Lapin käräjäoikeuden juttukantaan. Erillisen saamenkielisen tuomioistuimen perustamiselle emme näe tarvetta. On huomattava myös, että saamen kieliä on Suomessa virallisesti kolme. Yhden saamen kielen osaaminen ei hyödytä, jos puhuja onkin toisesta saamen kielen vähemmistöstä. Tulkkaus- ja käännösjärjestelyillä saamenkielisten oikeudet tulevat käsityksemme mukaan turvatuiksi, ja näin voitaisiin toimia myös jatkossa.

Janika Kaski

Laamanni

Digital PDF Signature / Digitaalinen PDF-allekirjoitus
Janika Kaski
Laamanni
Lapin käräjäoikeus
janika.kaski@oikeus.fi